

## สารบัญ

|                                                                         | หน้า |
|-------------------------------------------------------------------------|------|
| สารบัญ .....                                                            | i    |
| บทที่ 1 บทนำ .....                                                      | 1    |
| 1.1 ความสำคัญของปัญหา .....                                             | 1    |
| 1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย .....                                       | 3    |
| 1.3 สมมติฐานของงานวิจัย .....                                           | 3    |
| 1.4 ระเบียบวิธีวิจัย .....                                              | 3    |
| 1.5 ขอบเขตของการวิจัย .....                                             | 3    |
| 1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....                                     | 4    |
| บทที่ 2 การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศเยอรมนีและประเทศไทย ..... | 5    |
| 2.1 ประเทศเยอรมนี .....                                                 | 5    |
| 2.1.1 ความเป็นมาในอดีต .....                                            | 5    |
| 2.1.2 ความหมายของผู้เสียหาย .....                                       | 8    |
| 2.1.3 สิทธิของผู้เสียหายตามกฎหมายปัจจุบัน .....                         | 9    |
| 1) สิทธิในการมีส่วนร่วมในคดีอาญา .....                                  | 9    |
| ก) สิทธิในการเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ .....                        | 10   |
| ข) สิทธิในการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา .....                                 | 11   |
| 2) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง .....                                    | 12   |
| ก) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองโดยทั่วไป .....                           | 13   |
| (1) หน้าที่ของรัฐในการคำนึงถึงความจำเป็นที่ต้อง .....                   | 13   |
| ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ .....                                       |      |
| (2) สิทธิในการปฏิเสธการเป็นพยานและสิทธิในการ .....                      | 13   |
| ปฏิเสธการตอบคำถามบางประการ .....                                        |      |
| (3) การบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำพยาน .....                           | 13   |
| (4) การเก็บรักษาสถานที่อยู่และตัวตนของพยานเอาไว้เป็นความลับ .....       | 15   |
| (5) การจำกัดการตั้งคำถาม .....                                          | 15   |
| (6) สิทธิในการแสดงความรู้สึกของผู้เสียหาย .....                         | 15   |
| ข) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองในคดีอาญาชั้นสอบสวน .....                 | 15   |
| (1) ความช่วยเหลือในการร้องทุกข์ .....                                   | 15   |
| (2) การแจ้งคำร้องทุกข์ไปยังรัฐที่ความผิดเกิดขึ้น .....                  | 15   |
| (3) การสืบพยานลับหลังจำเลย .....                                        | 16   |

|                                                                                                  | หน้า |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| (4) การสืบพยานโดยจำกัดบุคคลผู้มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณา .....                                     | 16   |
| (5) สิทธิในการปฏิเสธการมีส่วนร่วมในการตรวจร่างกาย .....                                          | 16   |
| (6) การดำเนินการตรวจร่างกาย .....                                                                | 16   |
| ค) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองในคดีอาญาชั้นพิจารณา .....                                         | 16   |
| (1) การฟ้องคดีต่อศาลจังหวัด .....                                                                | 16   |
| (2) การพิจารณาคดีโดยลับ .....                                                                    | 17   |
| (3) การจำกัดสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้าของจำเลย .....                                   | 17   |
| (4) การสืบพยานผ่านการประชุมทางจอภาพ .....                                                        | 17   |
| (5) การสืบพยานเด็กหรือเยาวชนโดยผู้พิพากษา .....                                                  | 18   |
| ที่เป็นหัวหน้าองค์กรคณะ                                                                          |      |
| 3) สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูล .....                                                              | 18   |
| ก) สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลทั่วไป .....                                                        | 18   |
| ข) สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง .....                                        | 19   |
| (1) สิทธิในการขอดูสำนวนคดี .....                                                                 | 19   |
| (2) สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของคดี .....                                   | 20   |
| (3) การแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบ .....                                                          | 20   |
| 4) สิทธิที่จะมีบุคคลที่ไว้วางใจหรือทนายความอยู่ด้วย .....                                        | 20   |
| ก) สิทธิที่จะมีบุคคลที่ไว้วางใจหรือทนายความอยู่ด้วยโดยทั่วไป .....                               | 20   |
| (1) สิทธิของพยานในการมีทนายความ .....                                                            | 20   |
| (2) สิทธิของผู้เสียหายที่ไม่มีสิทธิเข้าเป็นโจทก์ร่วม .....                                       | 20   |
| ในการมีทนายความ                                                                                  |      |
| (3) สิทธิของผู้เสียหายที่มีสิทธิเข้าเป็นโจทก์ร่วมในการมีทนายความ .....                           | 20   |
| (4) สิทธิของผู้เสียหายในการที่จะมีบุคคลที่ไว้วางใจอยู่ด้วย .....                                 | 20   |
| (5) สิทธิที่จะได้รับการสนับสนุนด้านจิตสังคมในคดีอาญา .....                                       | 21   |
| ข) สิทธิพิเศษของผู้เสียหายบางประเภทในการได้รับการ .....                                          | 22   |
| ช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่าย                                                                          |      |
| (1) สิทธิของพยานในการมีทนายความโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย .....                                        | 23   |
| (2) สิทธิที่จะได้รับแต่งตั้งทนายความสำหรับผู้เสียหาย .....                                       | 23   |
| ที่มีสิทธิขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม                                                                    |      |
| (3) สิทธิในการขอให้ศาลตั้งทนายความให้ชั่วคราวสำหรับผู้เสียหายที่มีสิทธิขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม ..... | 23   |
| (4) สิทธิที่จะได้รับการแต่งตั้งนักจิตสังคมสำหรับผู้เสียหาย .....                                 | 23   |

|                                                                                        |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ที่มีสิทธิขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม                                                          |    |
| (5) สิทธิในการมีล่ามแปลหรือล่ามภาษามือโดยไม่มีค่าใช้จ่าย .....                         | 23 |
| 5) สิทธิที่จะได้รับเยียวยาความเสียหาย .....                                            | 24 |
| ก) สิทธิในการเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหายทางแพ่ง .....                                 | 24 |
| จากการกระทำความผิดอาญา                                                                 |    |
| ข) สิทธิในการเรียกร้องค่าตอบแทนจากรัฐ .....                                            | 25 |
| 2.2 ประเทศไทย .....                                                                    | 26 |
| 2.2.1 ความเป็นมาในอดีต .....                                                           | 26 |
| 2.2.2 สิทธิของผู้เสียหายตามกฎหมายปัจจุบัน .....                                        | 30 |
| 1) สิทธิในการมีส่วนร่วมในคดีอาญา .....                                                 | 31 |
| ก) สิทธิในการฟ้องคดีอาญาและถอนฟ้องคดีอาญา .....                                        | 31 |
| ข) สิทธิในการร้องทุกข์และถอนคำร้องทุกข์ .....                                          | 33 |
| ค) สิทธิในการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ .....                                 | 34 |
| ง) สิทธิในการยอมความในความผิดต่อส่วนตัว .....                                          | 34 |
| 2) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย .....                                        | 35 |
| ก) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา .....                                            | 35 |
| (1) กรณีพยานเป็นบุคคลทั่วไป .....                                                      | 35 |
| (2) กรณีพยานเป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี .....                                  | 36 |
| ข) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 .....                               | 37 |
| 3) สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูล .....                                                    | 38 |
| 4) สิทธิที่จะมีทนายความ .....                                                          | 39 |
| 5) สิทธิที่จะได้รับเยียวยาความเสียหาย .....                                            | 39 |
| ก) สิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สิน (มาตรา 43) .....                         | 39 |
| ข) สิทธิที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน .....                                                | 39 |
| ค) สิทธิที่จะได้รับชดเชยค่าเสียหายจากรัฐ .....                                         | 40 |
| 2.3 สภาพปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา .....              | 41 |
| 2.3.1 ปัญหาการตกเป็นเหยื่อโดยอ้อมจากการดำเนินคดีอาญา .....                             | 41 |
| 2.3.2 ปัญหาการชั่งน้ำหนักถ้อยคำของผู้ที่มีความบกพร่องทาง .....                         | 45 |
| สติปัญญาในฐานะพยานผู้เสียหาย                                                           |    |
| บทที่ 3 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่มีความบกพร่อง ..... | 47 |
| ทางสติปัญญา .....                                                                      | 47 |
| 3.1 ข้อความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสถานะของผู้เสียหายในคดีอาญา .....                        | 47 |

|                                                                                                                                                | หน้า |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 3.1.1 ผู้เสียหายกับหลักการพื้นฐานของการดำเนินคดีอาญา .....                                                                                     | 47   |
| 1) อำนาจรัฐในการดำเนินคดีอาญา .....                                                                                                            | 48   |
| 2) หน้าที่ในการค้นหาความจริงโดยแท้ .....                                                                                                       | 48   |
| 3.1.2 ผู้เสียหายกับกบฏประสงค์การลงโทษทางอาญา .....                                                                                             | 49   |
| 1) ทฤษฎีวัตถุประสงค์การลงโทษดั้งเดิม .....                                                                                                     | 49   |
| ก) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน .....                                                                                                        | 49   |
| ข) ทฤษฎีอรรถประโยชน์ .....                                                                                                                     | 50   |
| 2) ทฤษฎีวัตถุประสงค์การลงโทษร่วมสมัย .....                                                                                                     | 52   |
| ก) ทฤษฎีการลงโทษโดยการแสดงออก .....                                                                                                            | 52   |
| ข) ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ .....                                                                                                   | 52   |
| 3.2 มาตรฐานสากลเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา .....                                                                                      | 53   |
| 3.2.1 ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก<br>แก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจ<br>ไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 ..... | 54   |
| 3.2.2 ข้อกำหนดแห่งสหภาพยุโรปที่ 2012/29/EU ลงวันที่ 25 ตุลาคม<br>ค.ศ. 2012 .....                                                               | 55   |
| 3.2.3 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิคนพิการ .....                                                                                             | 58   |
| 3.3 ข้อความคิดเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อโดยอ้อม .....                                                                                            | 62   |
| 3.4 ข้อความคิดเกี่ยวกับความบกพร่องทางสติปัญญา .....                                                                                            | 64   |
| 3.4.1 ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา .....                                                                                                  | 64   |
| 3.4.2 ความเสี่ยงของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในฐานะของเหยื่อ .....                                                                         | 65   |
| 3.4.3 ความสำคัญของถ้อยคำของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา .....                                                                                | 67   |
| 1) ลักษณะพิเศษของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกี่ยวกับ<br>การให้ถ้อยคำ .....                                                                 | 67   |
| 2) การให้ถ้อยคำ .....                                                                                                                          | 68   |
| 3) การชั่งน้ำหนักถ้อยคำ .....                                                                                                                  | 69   |
| <b>บทที่ 4 การสนับสนุนด้านจิตสังคมในการดำเนินคดีแก่ผู้เสียหายที่มี<br/>ความบกพร่องทางสติปัญญา</b> .....                                        | 73   |
| 4.1 ความเป็นมาของการสนับสนุนด้านจิตสังคมในการดำเนินคดี .....                                                                                   | 73   |
| 4.2 หลักพื้นฐานของการสนับสนุนด้านจิตสังคมในการดำเนินคดี .....                                                                                  | 76   |
| 4.2.1 ความเป็นกลางต่อการดำเนินคดีอาญา .....                                                                                                    | 76   |
| 4.2.2 การแบ่งแยกภารกิจ .....                                                                                                                   | 77   |

|                                                                           | หน้า |
|---------------------------------------------------------------------------|------|
| 4.2.3 หน้าที่ในการให้ข้อมูลแก่ผู้เสียหาย .....                            | 78   |
| 4.3 สิทธิของนักจิตสังคมในการดำเนินคดีและการได้รับค่าตอบแทน .....          | 78   |
| 4.3.1 สิทธิในการมีส่วนร่วมในให้ปากคำและเบิกความของผู้เสียหาย .....        | 79   |
| 4.3.2 การได้รับค่าตอบแทน .....                                            | 79   |
| 4.4 การแต่งตั้งนักจิตสังคมในการดำเนินคดี .....                            | 80   |
| 4.4.1 การแต่งตั้งนักจิตสังคมโดยคำสั่งศาล .....                            | 80   |
| 1) กรณีที่ศาลต้องตั้งนักจิตสังคม .....                                    | 80   |
| 2) กรณีที่ศาลสามารถใช้ดุลพินิจตั้งนักจิตสังคมได้ .....                    | 81   |
| 4.4.2 การแต่งตั้งนักจิตสังคมที่ผู้เสียหายแต่งตั้งเข้ามาเอง .....          | 82   |
| 4.5 คุณสมบัติและการปฏิบัติงานของนักจิตสังคม .....                         | 82   |
| 4.5.1 คุณสมบัติของนักจิตสังคม .....                                       | 82   |
| 1) คุณสมบัติด้านการศึกษา .....                                            | 82   |
| 2) คุณสมบัติส่วนบุคคล .....                                               | 82   |
| 3) คุณสมบัติทางสหวิทยาการ .....                                           | 83   |
| 4.5.2 การปฏิบัติงานของนักจิตสังคม .....                                   | 83   |
| ก) ก่อนการพิจารณาคดี .....                                                | 83   |
| ข) ระหว่างการพิจารณาคดี .....                                             | 84   |
| ค) ภายหลังการพิจารณาคดี .....                                             | 87   |
| 4.6 ข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการสนับสนุนด้านจิตสังคมในการดำเนินคดี ..... | 87   |
| 4.6.1 การสนับสนุนด้านจิตสังคมกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่า .....             | 87   |
| จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์                                                     |      |
| 4.6.2 การสนับสนุนด้านจิตสังคมกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้คดี ..... | 89   |
| 4.6.3 ความเป็นมืออาชีพของนักจิตสังคมในการดำเนินคดี .....                  | 90   |
| 4.7 การกำหนดให้ผู้เสียหายที่เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญามีนักจิตสังคม .....  |      |
| ในการดำเนินคดีสำหรับประเทศไทย .....                                       | 91   |
| บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ .....                                         | 97   |